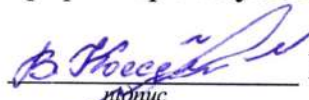

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної роботи

підпис

Василь КОБИЛЬНИК

29 серпня 2023 р.

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

підготовки здобувачів вищої освіти
другого(магістерського) рівня вищої освіти
за освітньо-професійною програмою *Управління навчальним закладом*
спеціальності *073 Менеджмент*
галузі знань *07 Управління та адміністрування*
мова навчання *українська*

2023-2024 навчальний рік

Ухвалено на засіданні кафедри педагогіки та менеджменту освіти
Протокол № 7 від 29 серпня 2023 року

ПОГОДЖЕНО

Завідувач кафедри педагогіки та
менеджменту освіти

Геннадій БЕСАРАБЧУК

Ухвалено радою з науково-методичної роботи і забезпечення якості вищої
освіти педагогічного факультету

Протокол № 7 від 29 серпня 2023 _____ р.

ПОГОДЖЕНО

Головаради з науково-методичної роботи і забезпечення якості вищої
освіти педагогічного факультету

Наталія БАХМАТ

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-професійної програми

Геннадій БЕСАРАБЧУК

Розробники:

Гарант освітньої програми – Геннадій Бесарабчук, доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти, кандидат педагогічних наук

Члени робочої групи

Дутко Олена Миколаївна, старший викладач кафедри педагогіки та менеджменту освіти, кандидат педагогічних наук

Кучинська Ірина Олексіївна, професор кафедри педагогіки та менеджменту освіти, доктор педагогічних наук, професор

Федорчук Вікторія Вікторівна, доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти, кандидат педагогічних наук, доцент

Поліщук Світлана Вікторівна, доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти, кандидат педагогічних наук, доцент

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Практика здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Управління навчальним закладом» - обов'язковий компонент підготовки фахівців - спрямована на закріплення теоретичних знань, отриманих здобувачами вищої освіти за час навчання, набуття і вдосконалення фахових компетентностей; можливість їх працевлаштування на українському та міжнародному ринках праці.

Мета практики – оволодіння здобувачами вищої освіти сучасними технологіями менеджменту, формами організації та інструментами праці в галузі майбутньої професії, формування та розвиток професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних виробничих умовах, виховання потреби систематично формувати професійні компетентності та навички і творчо застосовувати їх у практичній діяльності керівника.

Практика за освітньо-професійною програмою «Управління навчальним закладом» починається на етапі програмування системи професійної підготовки фахівця, закладаючи в неї головні орієнтири спрямованості на практичну складову майбутньої професійної діяльності, а саме :

1. На початковому етапі навчання актуалізуються місце, функції і завдання практики в системі професійної підготовки з тим, щоб сприймати всю *систему професійного становлення як засіб* підготовки до практичної діяльності за обраною професією, забезпечення своєї конкурентоздатності на ринку праці. За таких умов усі види навчальної діяльності, як і кожна навчальна дисципліна, будуть сприйматися не як самоцінність, автономне знання, яке має професійну цінність (часто абстрактну для студента), а як реальний засіб оволодіння практикою професійної діяльності за обраним фахом.

2. Вся система професійного становлення студента за освітньою програмою «Управління навчальним закладом» програмується як *поетапне нарощування професійних компетентностей*, практичної готовності до професійної діяльності у комплексі управлінських, загально педагогічних складових. Тобто студент з кожним наступним роком навчання, наступною виробничою практикою має фіксувати (передусім для себе) ріст готовності до практичної діяльності в рамках майбутньої професії.

3. В умовах особистісно орієнтованої освіти дане програмування передбачає *формування індивідуальної траєкторії професійного становлення*, яка має центруватися на індивідуальній траєкторії формування готовності до практики управлінської діяльності. У цьому контексті формується позиція студента як суб'єкта професійної підготовки, який реалізує, в тому числі, функції цілеутворення, змістово-технологічного забезпечення процесу, діагностики рівня його ефективності.

4. *Діагностична складова* концепції, її діагностичний інструментарій професійно-управлінської компетентності повинні бути переорієнтовані на домінанту практичної компетентності, в рамках якої визначається здатність студента адекватно використовувати набуті теоретичні знання в практичній

професійній діяльності за освітньою програмою «Управління навчальним закладом».

5. Забезпечення *суб'єкт-суб'єктної взаємодії* всіх учасників освітньої діяльності, з метою наближення до стандартів інноваційної професійної освіти. В оптимальному режимі це зустрічний рух організаторів освітньої діяльності та споживачів освітніх послуг (у нашому випадку, управлінців ЗО та студентів магістратури), які однаковою мірою зацікавлені в отриманні якісного результату спільної діяльності, підвищенні своєї конкурентоспроможності.

Зазначені особливості та орієнтири виробничих практик дають можливість сформулювати наступні принципи забезпечення компетентнісного підходу до їх організації:

1. Принцип особистісної, компетентнісно орієнтованої системи формування практики професійної підготовки управлінця навчальним закладом.

2. Принцип трактування практики як системотвірного компонента професійної підготовки фахівця у сфері освітнього менеджменту, головного показника рівня її ефективності.

3. Принцип інтегрованості практик в систему професійної підготовки фахівця за освітньою програмою «Управління навчальним закладом», забезпечення інтеграції теоретичної та практичної підготовки, інтеграції навчальних дисциплін за критеріями практико орієнтованості.

4. Принцип інтегративності рівнів навчальних практик, поетапного нарощування практичних компетентностей з кожним наступним.

5. Принцип забезпечення суб'єктності позиції студента щодо програмування практики, посилення її варіативної складової, самостійності визначення завдань.

6. Принцип диференціації практичної діяльності за рівнем складності, пріоритетністю завдань відповідно до потреб та можливостей кожного студента.

Специфіка навчання в магістратурі за спеціальністю 073 Менеджмент (Управління навчальним закладом) полягає в тому, що воно не може бути запрограмоване як логічне продовження навчання, що реалізовувалося за нижчими освітніми рівнями (як традиційна магістратура за фахом). Абітурієнтами цього спрямування магістерської освіти є випускники різних факультетів педагогічних спеціальностей і мають різний досвід проходження навчально-виробничих практик.

Варіативність рівнів практик

З метою варіативності рівнів практик студенту пропонується для вибору:

а) рівні практичної діяльності (високий, середній, низький);
б) елективні практичні завдання і самостійно визначені завдання відповідно до інтересів, потреб професійного становлення.

в) діагностичний інструментарій для самоаналізу та самооцінки власних компетентностей.

Вибір відповідного **рівня** системи підготовки та проходження практик за градацією ступеня представленості компетентнісного підходу здійснюється **викладачем** або **студентом**, враховуючи індивідуальні характеристики, актуальний рівень розвитку, орієнтованість на високі досягнення, майбутній професійний успіх, конкурентоспроможність на ринку праці.

Рівні практичної діяльності:

I рівень – низький (інформаційно-репродуктивний) – передбачає роботу за всіма напрямками, більшою мірою реалізуючи функції збору та систематизації інформації, роботу за запропонованими алгоритмами, схемами, шаблонами, використовуючи лише окремі елементи завдань творчого, аналітико-моделювального характеру.

II рівень – середній (реконструктивний) – виконуючи завдання такого рівня студент використовує набуті теоретичні знання для вирішення практичних завдань, проблемних ситуацій, а також шукає нову інформацію, структурує її, використовує для конструювання моделей, схем, планів, застосування яких оптимізує організаційно-управлінську діяльність закладу освіти.

III рівень – високий (дослідницько-творчий) – передбачає актуалізацію процесів самодослідження, самовизначення, формування готовності до самоуправління процесом забезпечення ефективності професійного становлення, перманентності особистісного, професійного саморозвитку. Пропонуються завдання з домінантою аналітико-дослідницької діяльності як основи ефективного, теоретично обґрунтованого самопрограмування професійного, особистісного саморозвитку.

Орієнтиром для виборів може бути також градація за результатами попередньої освіти, а саме:

- низький рівень для магістрантів, які не мають фундаментальної педагогічної підготовки, не отримали відповідного рівня педагогічної освіти;
- середній рівень для випускників педагогічних спеціальностей (для випускників педагогічних факультетів (з посиленою системою педагогічної підготовки, у тому числі у сфері управлінської діяльності);
- високий рівень для студентів, що мають практичний досвід управлінської діяльності, діючих керівників закладів освіти.

Безвідносно до рівня діяльності в умовах виробничих практик логіка їх реалізації є однаковою, адаптуючи зміст, форми та методи роботи до відповідного рівня складності.

Логіка поетапної підготовки та здійснення виробничої практики за ОПП «Управління навчальним закладом»

I етап – діагностико-орієнтувальний. Головне завдання розробки концепції та програми практичної складової підготовки студентів за спеціальністю 073 Менеджмент освітньою-професійною програмою «Управління навчальним закладом» полягає в тому, щоб уже на першому етапі навчання допомогти студенту зрозуміти особливості та головні пріоритети навчання, їх орієнтованість на кінцевий результат – практичну компетентність керівника

закладу освіти, здатність до ефективної практичної діяльності, а також визначитися щодо можливого рівня її проходження.

У цьому студенту допоможуть:

- модель успішного менеджера у сфері освіти з відповідним комплексом базових характеристик (як орієнтир, що забезпечує цілеспрямованість навчання, формування практичної компетентності);

- програма практики, що формує системне бачення особливостей, змісту і методів професійної підготовки (як орієнтир, що забезпечує підвищення суб'єктності позиції студента, а значить збільшення питомої ваги самоосвіти);

- технології, інструментарій діагностики рівня практичної компетентності в системі професійного становлення.

Очікувані результати: а) комплексна оцінка наявного досвіду практичної діяльності, який буде адаптований та творчо використаний в перспективі; б) оцінка рівня наявних теоретико-практичних компетентностей відповідно до моделі «випускник», в) оцінка сформованості особистісних якостей, необхідних для успішної педагогічної, а також управлінської діяльності у сфері освіти, г) сформованість цільової, мотиваційної основи запланованих виробничих практик.

II етап – інформаційно-аналітичний. Характеризується своєю перманентністю, інтеріоризованістю в систему навчальної діяльності відповідно до визначеної програми. Отримавши цілісне бачення моделі практичної діяльності управлінця у сфері освіти, а також оцінивши наявний актив та сформувавши пріоритети розвитку, студент буде ставитися до навчальної діяльності як до реального ефективного засобу підвищення професійної компетентності, а відтак і рівня готовності до практичної діяльності (виробничих практик).

Очікувані результати: а) систематизація теоретичних знань і власного досвіду, необхідних для підвищення професійної компетентності; б) виокремлення проблемних питань, що потребують практичного з'ясування; в) формування комплексу технологій, методів особистісного, професійного саморозвитку, спроба їх практичної реалізації; г) актуалізація цільової, мотиваційної основи запланованих виробничих практик.

III етап – організаційно-діяльнісний (*I виробнича практика «Управлінська практика в закладах дошкільної та ЗСО»*), який включає:

- **організаційний момент:** забезпечується безпосередня підготовка до практичної діяльності, конкретизація програми практики, мобілізація студента на її виконання. Йдеться про традиційні настановні конференції, які відповідають за організаційно-змістову, процесуальну основу її реалізації.

В умовах компетентнісної освіти це «зустрічний рух» викладачів щодо забезпечення зовнішніх умов готовності до практики, та студентів, що мобілізують внутрішній потенціал, акумулюють та активують свої найбільш цінні напрацювання. Інтеграція спільних зусиль сприятиме чіткому самовизначенню студента стосовно конкретних цілей практики (виразного бачення її кінцевого результату як рівня оволодіння професійною діяльністю),

рівня її проходження, логіки програми та конкретних завдань, спрямованих на її реалізацію.

- **практична реалізація програми практики:** студент адаптується до умов проходження практики, знайомиться з освітнім закладом, його типом, особливостями, іміджем, його керівниками, внутрішнім трудовим розпорядком, режимом роботи, статутом та ін., програмує індивідуальний план виконання практичних завдань, відповідно до вибраних рівнів та індивідуальної траєкторії професійного зростання.

- **узагальнення та аналіз результатів практики, оцінювання рівня її результативності, проектування пріоритетів розвитку на перспективу:** процедура аналізування та оцінювання продуктів практичної діяльності є комплексна, глибока, з домінантою самооцінки продуктивності діяльності та чинників, що її обумовлюють.

Очікувані результати: а) формування професійних компетентностей; б) розвиток студента як суб'єкта професійного становлення; в) формування дослідницьких компетентностей; г) комплексна оцінка та осмислення набутого досвіду практичної діяльності, який має бути творчо використаний на наступній виробничій практиці; б) оцінка рівня сформованих теоретико-практичних компетентностей відповідно до моделі «випускник», в) оцінка сформованості особистісних якостей, необхідних для майбутньої управлінської діяльності у сфері освіти; г) проектування траєкторії індивідуального професійного зростання на перспективу.

IV етап – розвивально-коригувальний. На основі узагальнення власного досвіду управлінської діяльності в освітньому закладі, студент проводить корекцію методик саморозвитку з урахуванням отриманих результатів, визначає пріоритетні напрями саморозвитку на близьку та віддалену перспективу.

Визначивши наступні завдання, студент осмислено використовує навчальну діяльність (лекційні, практичні, лабораторні заняття у ЗВО, самостійну роботу) як реальний ефективний засіб за допомогою якого можна компенсувати «прогалини» всіх попередніх етапів, як засіб підвищення професійної компетентності, а відтак і рівень готовності до практичної діяльності (наступної виробничої практики, майбутньої професії).

Очікувані результати: а) новий рівень систематизації теоретичних знань і власного досвіду управлінської діяльності; б) виокремлення проблемних питань, що потребують практичного з'ясування; в) проведена робота над прогалинами, виявленими на попередніх етапах практичної діяльності; г) визначена траєкторія професійного розвитку на перспективу.

V етап – організаційно-діяльнісний (*II виробнича практика «Виробнича управлінська практика в закладах вищої освіти та відділах управління освіти»*), який включає:

- **організаційний момент:** безпосередня підготовка до практичної діяльності, конкретизація програми практики, мобілізація студента на її виконання.

- **практична реалізацію програми практики:** студент адаптується до умов проходження практики, знайомиться з вищим навчальним закладом, його типом, особливостями, іміджем, його керівниками, внутрішнім трудовим розпорядком, режимом роботи, статутом та ін., програмує індивідуальний план виконання практичних завдань, відповідно до вибраних рівнів та індивідуальної траєкторії професійного зростання.

- **узагальнення та аналіз результатів практики, оцінювання рівня її результативності, проектування пріоритетів розвитку на перспективу:** аналіз та оцінювання продуктів практичної діяльності проводиться комплексно, глибоко, з домінантою самооцінки продуктивності діяльності та чинників, що її обумовлюють. Студент, керівники практики використовують запропонований комплекс діагностичного інструментарію для конкретизації результатів практики і визначення рівня її ефективності.

Очікувані результати: а) виконання завдань аналогічних визначеним у рамках попередньої практики з урахуванням специфіки умов відповідних освітніх закладів та вищого рівня складності; б) формування професійних компетентностей; в) розвиток студента як суб'єкта професійного становлення; г) формування дослідницьких компетентностей; д) комплексна оцінка та осмислення набутого досвіду практичної діяльності, який має бути творчо використаний в перспективі; е) оцінка рівня сформованих теоретико-практичних компетентностей відповідно до моделі «випускник», є) оцінка сформованості особистісних якостей, необхідних для майбутньої управлінської діяльності у сфері освіти; ж) проектування траєкторії індивідуального професійного зростання на перспективу.

2. ВИДИ ПРАКТИК

Практична підготовка здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 073 Менеджмент галузі знань 07 Управління та адміністрування відповідно до освітньо-професійної програми Управління навчальним закладом передбачає такі види практик:

I – Виробнича управлінська практика в закладах дошкільної та загальної середньої освіти.

II - Виробнича управлінська практика в закладах вищої освіти та відділах управління освіти.

ВИРОБНИЧА УПРАВЛІНСЬКА ПРАКТИКА В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

1. Мета та результати практики

Метою практики є актуалізація теоретичної складової системи професійної підготовки за спеціальністю 073 Менеджмент, її трансформація на рівень практичної діяльності на особистісно орієнтованій основі, інтегруючись у контекст майбутньої професії.

Підготовка студентів до практики передбачає процес неперервного особистісно та практикоорієнтованого розвитку професійних компетентностей відповідно до освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр».

Результатами виробничої практики є:

- проведення комплексного аналізу діяльності закладу освіти з використанням сучасних методик з позицій системного підходу;
- проведення наукових досліджень та впровадження їх результатів у практику діяльності закладу;
- планування організаційних змін з урахуванням розроблених стратегій організаційного розвитку, у тому числі з використанням управлінського інструментарію;
- формування пропозицій щодо створення сприятливих умов для навчання та розвитку персоналу організації; заходів з оцінювання та стимулювання фахівців;
- дотримання професійної етики в процесі здійснення наукових досліджень на об'єкті практики.

Загальна **тривалість** виробничої практики визначається навчальним планом.

Виробнича практика проводиться на **базах практики**, які відповідають назві практики. Об'єктами практики можуть бути заклади освіти різних форм власності.

2. Програмні компетентності:

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері менеджменту, зокрема, управління навчальним закладом, або у процесі навчання, що передбачають проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначеності умов і вимог.

Загальні компетентності. ЗК1. Здатність проведення досліджень з проблем освітнього менеджменту на відповідному рівні;

ЗК3. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій;

ЗК4. Здатність мотивувати суб'єктів освітньої діяльності рухатися до спільної мети;

ЗК5. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів);

ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність);

СК1. Здатність обирати та використовувати концепції, методи та інструментарій менеджменту, в тому числі у відповідності до визначених цілей та міжнародних стандартів здійснення освітньої діяльності різних типів та рівнів;

СК2. Здатність встановлювати цінності, бачення, місію, цілі та критерії, за якими заклад освіти визначає подальші напрями розвитку, розробляти і реалізовувати відповідні стратегії та плани;

СК3. Здатність до саморозвитку, навчання впродовж життя та ефективного самоменеджменту;

СК5. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління;

3. Очікувані результати:

ПРН 6. Мати навички прийняття, обґрунтування та забезпечення реалізації управлінських рішень в непередбачуваних умовах, враховуючи

вимоги чинного законодавства, етичні міркування та соціальну відповідальність;

ПРН 7. Організовувати та здійснювати ефективні комунікації всередині колективу, з представниками різних професійних груп та в міжнародному контексті;

ПРН 10. Демонструвати лідерські навички та вміння працювати у команді, взаємодіяти з людьми, впливати на їх поведінку для вирішення професійних задач;

ПРН 11. Забезпечувати особистий професійний розвиток та планування власного часу.

4. Зміст виробничої практики, завдання за змістовими модулями.

Загальна логіка формування програми практики передбачає два змістові модулі, які спрямовують на поєднання головних складових розвитку практичної компетентності майбутнього управлінця у сфері шкільної (дошкільної) освіти: а) ознайомлювально-аналітичну, яка реалізується через спостереження за діяльністю закладу освіти, ситуативний, аспектний або комплексний аналіз (в залежності від вибраного студентом рівня складності діяльності) управлінської складової освітньої системи (підсистеми), що стосується організації та управління навчальною діяльністю, виховним процесом, управлінням кадрами; б) безпосередньо практичну діяльність, яка реалізується через самовизначення та програмування освітньо-управлінської діяльності на період практики, а також виконання програми; в) рефлексивно-аналітичну, яка стосується аналізу та визначення ефективності практики, оцінки рівня власної компетентності, реальної практичної готовності до реалізації управлінських функцій в сучасному освітньому закладі та проектування перспектив особистісного, професійного саморозвитку.

Другий змістовий модуль стосується науково-дослідної роботи як у сфері власної практичної діяльності, розвитку професійної компетентності (самодослідження), так і виконання дипломного проєкта, використовуючи реальні умови діяльності закладу освіти (аналіз проблем, опис досвіду, проведення експериментальних досліджень та ін.).

І Змістовий модуль. Організаційно-діяльнісна складова. Комплексна характеристика, аспектний аналіз управлінської діяльності закладу освіти (або його сегмента відповідно до визначених для студента-практиканта повноважень).

1) Загальна системна характеристика закладу освіти;

2) Менеджмент закладу освіти;

3) Організаційно-управлінські аспекти навчальної діяльності школярів (дошкільників);

4) Організаційно-управлінські аспекти виховної діяльності школярів (дошкільників);

5) Управління кадрами, процесом підвищення їх професійної компетентності;

6) Програмування та організація власної управлінської діяльності (підготовка, проведення, узагальнення та аналіз результатів).

7) Пропозиції щодо поліпшення управлінської діяльності закладу освіти;

Завдання організаційно-діяльнісної складової. Адаптація до умов, особливостей майбутньої професійної діяльності у сфері управління освітою, акцентування уваги на управлінні освітньою діяльністю закладу освіти, використовуючи отриманий під час попередніх навчально-виробничих практик власний досвід у якості вчителя за відповідним фахом. Конкретизація завдань (а відтак і прогнозування результатів) спрямована на:

а) формування цілісного уявлення про сучасний заклад освіти, його управлінську діяльність, яка виступає головним фактором інноваційного розвитку;

б) актуалізація власного досвіду попередніх навчально-виробничих практик, його адаптація до нових умов, особливостей реалізації управлінських функцій;

в) спостереження, фіксація, аналіз організації та управління навчально-виховною діяльністю школярів (дошкільників), визначення рівня її ефективності, виходячи з основ компетентнісної освіти, тенденцій до її оновлення, зафіксованих у «Концепції Нової української школи»;

г) моделювання форм, методів та умов організації навчально-виховної, управлінської діяльності, формування комплексу рекомендацій щодо їх оптимізації; участь у підготовці до тих, що заплановані у закладі освіти, апробація авторських моделей за власною ініціативою;

д) узагальнення результатів практики, їх самоаналіз та самооцінка, виділення найбільш успішних складових реалізації програми практики, проблем, що понижували її ефективність; формування пріоритетів професійного, особистісного саморозвитку на перспективу.

II Змістовий модуль. Науково-дослідна діяльність.

Завдання науково-дослідної складової виробничої практики є:

1. Використання методів наукового дослідження для отримання, інтерпретації, аналізу та узагальнення інформації щодо рівня та особливостей функціонування та розвитку закладу освіти, у якому студент проходить практику;

2. Використання наукових підходів, методів дослідження для моделювання та розробки власних варіантів практичних апробацій (підготовка повідомлень, проведення аналізів елементів освітньої діяльності, запланованих навчально-виховних заходів), програмування та реалізації завдань розвитку власної професійної компетентності;

3. В залежності від рівня виконання кваліфікаційної роботи під час практики студент може: а) працювати над розробкою його експериментальної частини; б) апробувати методи та програму наукового дослідження;

4. Проєктування (або коректування за умови наявності) моделі дослідницької роботи, враховуючи реалії системи організації освітньої діяльності, особливості управлінської діяльності закладом освіти. Виконання пілотних досліджень, застосування методів наукових пошуків відповідно до

розробленої моделі та програми експериментального дослідження у рамках написання кваліфікаційної роботи.

№ з/п	Назва виду діяльності	Термін виконання (годин)
1	2	3
1	I Змістовий модуль. Комплексна характеристика, аспектний аналіз управлінської діяльності освітнього закладу	100
1.1	<i>Загальна системна характеристика закладу освіти.</i>	10
1.2	<i>Менеджмент закладу освіти.</i>	20
1.3	<i>Організаційно–управлінські аспекти навчальної діяльності школярів (дошкільників).</i>	20
1.4	<i>Організаційно–управлінські аспекти виховної діяльності школярів (дошкільників).</i>	15
1.5	<i>Управління кадрами, процесом підвищення їх професійної компетентності.</i>	20
1.6	<i>Програмування та організація власної управлінської діяльності (підготовка, проведення, узагальнення та аналіз результатів).</i>	10
1.7	<i>Пропозиції щодо поліпшення управлінської діяльності закладу освіти.</i>	5
2	II Змістовий модуль. Науково-дослідна діяльність.	30
2.1	<i>Дослідження (самодослідження) у сфері формування власної професійної компетентності, особистісного саморозвитку</i>	5
2.2	<i>Аналіз фактичного стану досліджуваної проблеми на матеріалах закладу освіти</i>	10
2.3	<i>Моделювання та розробка варіантів практичних апробацій основних теоретичних та практичних результатів дослідження.</i>	10
2.4	<i>Коректування програми наукового дослідження</i>	5

ВИРОБНИЧА УПРАВЛІНСЬКА ПРАКТИКА В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ВІДДІЛАХ УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ

1. Мета, завдання та результати практики

Дана практика є завершальним етапом системи професійної підготовки фахівця за спеціальністю 073 Менеджмент, освітньою програмою «Управління навчальним закладом». Це підсумковий етап підготовки студента до подальшої самостійної діяльності з фаху та виконання кваліфікаційної роботи.

Метою практики є актуалізація теоретичної складової системи професійної підготовки, посилення професійних установок, розвиток управлінських здібностей, формування управлінської культури майбутнього

керівника закладу освіти, стимулювання творчої інноваційної діяльності в управлінні освітою, зростання його особистості як управлінця-професіонала, оволодіння студентами сучасними методами та способами організації праці управлінця, формування професійних, дослідницьких компетентностей, мотивація подальшого професійного вдосконалення.

Завдання практики. Адаптація до умов, особливостей майбутньої професійної діяльності у сфері управління освітою, акцентування уваги на управлінні освітньою, науковою та інноваційною діяльністю вищого навчального закладу (або організації управлінської діяльності відділу управління освітою), використовуючи отриманий під час попередньої виробничої практики власний досвід у якості керівника закладу освіти. Конкретизація завдань (а відтак і прогнозування результатів) спрямована на:

а) формування цілісного уявлення про сучасний заклад вищої освіти, основні функції керівника закладу (факультету, кафедри); (або про відділ управління освітою, його функції, завдання, структуру, діяльність працівників);

б) актуалізація власного досвіду попередньої виробничої практики, його адаптація до нових умов, особливостей реалізації управлінських функцій;

в) спостереження, фіксація, аналіз організації та управління освітньою, науково-дослідною діяльністю студентів, визначення рівня її ефективності, виходячи з вимог забезпечення якісної освіти, зафіксованих у Законі України «Про вищу освіту» (або спостереження, фіксація, аналіз управлінської діяльності відділу управління освітою з питань організації та контролю роботою державних і комунальних закладів освіти міста, району);

г) моделювання форм, методів та умов організації освітньо-наукової, профорієнтаційної, виховної, управлінської діяльності у ЗВО, формування комплексу рекомендацій щодо їх оптимізації; участь у підготовці до тих, що заплановані у закладі вищої освіти, апробація авторських моделей за власною ініціативою; (або моделювання форм, методів та умов організації управлінської діяльності у відділі управління освітою, формування комплексу рекомендацій щодо їх оптимізації; участь у підготовці до тих, що заплановані, апробація авторських моделей за власною ініціативою);

д) узагальнення результатів практики, їх самоаналіз та самооцінка, виділення найбільш успішних складових реалізації програми практики, проблем, що понижували її ефективність; формування пріоритетів професійного, особистісного саморозвитку на перспективу, орієнтуючись на майбутню професію.

Результатами виробничої практики є:

- проведення комплексного аналізу діяльності закладу вищої освіти (відділу управління освітою) з використанням сучасних методик з позицій системного підходу;

- проведення наукових досліджень та впровадження їх результатів у практику діяльності закладу;

- планування організаційних змін з урахуванням розроблених стратегій організаційного розвитку, у тому числі з використанням управлінського інструментарію;

- формування пропозицій щодо створення сприятливих умов для навчання та розвитку персоналу організації; заходів з оцінювання та стимулювання фахівців;

- дотримання професійної етики в процесі здійснення наукових досліджень на об'єкті практики.

Загальна **тривалість** виробничої практики визначається навчальним планом.

Виробнича практика проводиться на **базах практики**, які відповідають назві практики. Об'єктами практики можуть бути заклади освіти, відділи управління освіти різних форм власності.

2. Програмні компетентності навчання:

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері менеджменту, зокрема, управління навчальним закладом, або у процесі навчання, що передбачають проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначеності умов і вимог.

Загальні компетентності. ЗК1. Здатність проведення досліджень з проблем освітнього менеджменту на відповідному рівні;

ЗК3. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій;

ЗК4. Здатність мотивувати суб'єктів освітньої діяльності рухатися до спільної мети;

ЗК5. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів);

ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність);

СК1. Здатність обирати та використовувати концепції, методи та інструментарій менеджменту, в тому числі у відповідності до визначених цілей та міжнародних стандартів здійснення освітньої діяльності різних типів та рівнів;

СК2. Здатність встановлювати цінності, бачення, місію, цілі та критерії, за якими заклад освіти визначає подальші напрями розвитку, розробляти і реалізовувати відповідні стратегії та плани;

СК3. Здатність до саморозвитку, навчання впродовж життя та ефективного самоменеджменту;

СК5. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління;

3. Очікувані результати навчання:

ПРН 6. Мати навички прийняття, обґрунтування та забезпечення реалізації управлінських рішень в непередбачуваних умовах, враховуючи вимоги чинного законодавства, етичні міркування та соціальну відповідальність;

ПРН 7. Організовувати та здійснювати ефективні комунікації всередині колективу, з представниками різних професійних груп та в міжнародному контексті;

ПРН 10. Демонструвати лідерські навички та вміння працювати у команді, взаємодіяти з людьми, впливати на їх поведінку для вирішення професійних задач;

ПРН 11. Забезпечувати особистий професійний розвиток та планування власного часу.

4. Зміст виробничої практики

Загальна логіка формування програми практики аналогічна попередній. Її специфіка полягає у:

а) адаптації до особливостей діяльності та реальних умов закладу освіти, у якому студент проходить практику;

б) максимальному врахуванні попереднього досвіду та проектуванні рівня виконання завдань на вищому рівні складності, інтенсифікуючи аналітико-дослідницькі складові;

в) посилення цілеспрямованої роботи з актуальних проблем власного професійного розвитку;

г) проектування завдань завершального етапу виконання кваліфікаційно роботи.

I Змістовий модуль. Організаційно-діяльнісна складова. Комплексна характеристика, аспектний аналіз управлінської діяльності закладу освіти (або його сегмента відповідно до визначених для студента-практиканта повноважень).

1) Загальна системна характеристика закладу освіти.

2) Менеджмент закладу освіти.

3) Організаційно-управлінські аспекти навчальної, науково-дослідницької діяльності студентів.

4) Організаційно-управлінські аспекти виховної діяльності студентів.

5) Управління кадрами, процесом підвищення їх професійної компетентності.

6) Програмування та організація власної управлінської діяльності (підготовка, проведення, узагальнення та аналіз результатів).

7) Пропозиції щодо поліпшення управлінської діяльності структурного підрозділу закладу вищої освіти.

II Змістовий модуль. Науково-дослідна діяльність.

Завдання науково-дослідної складової виробничої практики є:

1. Використання методів наукового дослідження для отримання, інтерпретації, аналізу та узагальнення інформації щодо рівня та особливостей функціонування та розвитку закладу освіти, у якому студент проходить практику;

2. Використання наукових підходів, методів дослідження для моделювання та розробки власних варіантів практичних апробацій (підготовка

повідомлень, проведення аналізів елементів освітньої діяльності, запланованих управлінських заходів), програмування та реалізації завдань розвитку власної професійної компетентності;

3. В залежності від рівня виконання кваліфікаційної роботи під час практики студент може: а) проводити експеримент; б) апробувати методи та програму наукового дослідження.

№ з/п	Назва виду діяльності	Термін виконання (години)
1	2	3
1	I Змістовий модуль. Комплексна характеристика, аспектний аналіз управлінської діяльності освітнього закладу	100
1.1	<i>Загальна системна характеристика закладу освіти.</i>	10
1.2	<i>Менеджмент закладу освіти.</i>	20
1.3	<i>Організаційно–управлінські аспекти навчальної, науково-дослідницької діяльності студентів</i>	20
1.4	<i>Організаційно–управлінські аспекти виховної діяльності студентів.</i>	10
1.5	<i>Управління кадрами, процесом підвищення їх професійної компетентності.</i>	20
1.6	<i>Програмування та організація власної управлінської діяльності (підготовка, проведення, узагальнення та аналіз результатів).</i>	15
1.7	<i>Пропозиції щодо поліпшення управлінської діяльності закладу вищої освіти.</i>	5
2	II Змістовий модуль. Науково-дослідна діяльність.	30
2.1	<i>Дослідження (самодослідження) у сфері формування власної професійної компетентності, особистісного саморозвитку</i>	5
2.2	<i>Апробація основних теоретичних та практичних результатів дослідження.</i>	10
2.3	<i>Проведення наукового експерименту.</i>	15

Для тих, хто проходить практику у відділах управління освіти:

2.2.1. I Змістовий модуль. Організаційно-діяльнісна складова. Комплексна характеристика, аспектний аналіз управлінської діяльності відділу управління освіти (або його сегмента відповідно до визначених для студента-практиканта повноважень).

1) Загальна системна характеристика відділу управління освіти.

2) Менеджмент науково-методичного центру управління освіти і науки.

3) Організаційно–управлінські аспекти методичного супроводу за освітніми галузями.

4) *Організаційно–управлінські аспекти впровадження інноваційних технологій в загальноосвітніх закладах.*

5) *організація та керування науково-методичним забезпеченням виховної діяльності в закладах освіти міста (району).*

6) *Програмування та організація власної управлінської діяльності (підготовка, проведення, узагальнення та аналіз результатів).*

7) *Пропозиції щодо поліпшення управлінської діяльності закладу.*

II Змістовий модуль. Науково-дослідна діяльність.

Завдання науково-дослідної складової виробничої практики є:

1. Використання методів наукового дослідження для отримання, інтерпретації, аналізу та узагальнення інформації щодо рівня та особливостей функціонування та розвитку відділу управління освіти, у якому студент проходить практику;

2. Використання наукових підходів, методів дослідження для моделювання та розробки власних варіантів практичних апробацій (підготовка повідомлень, проведення аналізів елементів освітньої діяльності, запланованих управлінських заходів), програмування та реалізації завдань розвитку власної професійної компетентності;

3. В залежності від рівня виконання кваліфікаційної роботи під час практики студент може: а) проводити експеримент; б) апробувати методи та програму наукового дослідження.

№ з/п	Назва виду діяльності	Термін виконання (години)
1	2	3
1	I Змістовий модуль. Комплексна характеристика, аспектний аналіз управлінської діяльності закладу управління освітою.	100
1.1	<i>Загальна системна характеристика відділу управління освіти.</i>	10
1.2	<i>Менеджмент науково-методичного центру управління освіти і науки.</i>	20
1.3	<i>Організаційно–управлінські аспекти методичного супроводу за освітніми галузями</i>	20
1.4	<i>Організаційно–управлінські аспекти впровадження інноваційних технологій в закладах освіти.</i>	10
1.5	<i>Організація та керування науково-методичним забезпеченням виховної діяльності в закладах освіти міста (району).</i>	20
1.6	<i>Програмування та організація власної управлінської діяльності (підготовка, проведення, узагальнення та аналіз результатів).</i>	15

1.7	<i>Пропозиції щодо поліпшення управлінської діяльності відділу управління освіти.</i>	5
2	II Змістовий модуль. Науково-дослідна діяльність.	30
2.1	<i>Дослідження (самодослідження) у сфері формування власної професійної компетентності, особистісного саморозвитку</i>	5
2.2	<i>Апробація основних теоретичних та практичних результатів дослідження.</i>	10
2.3	<i>Проведення наукового експерименту.</i>	15

Методика оцінювання результатів практик та загальні критерії оцінювання.

Диференційований підхід до оцінювання результатів практики реалізується, враховуючи вибір студентом програми відповідного рівня складності.

Високий рівень: максимальний бал – 100

Середній рівень: максимальний бал – 92

Низький рівень: максимальний бал – 82

При оцінюванні результатів практики бали, які набрав студент за виконання завдань відповідно до критеріїв оцінювання множаться на коефіцієнт, що відповідає рівню завдань:

Високий рівень – 1,

Середній рівень – 0,92,

Низький рівень – 0,82.

Оцінка за ефективність проходження практики є комплексною. Співвідношення вагомості головних об'єктів оцінювання під час практичної діяльності студента:

Змістовий модуль I	Змістовий модуль II	Загальний бал
75 балів (високий рівень)	25 балів	100 балів (високий рівень)
67 балів (середній рівень)		92 бали (середній рівень)
57 балів (низький рівень)		82 бали (низький рівень)

Оцінювання результативності за ЗМ I відбувається через узгодження наступних оцінних суджень та характеристик:

1) оцінка методистом змісту та оформлення представлених студентом-практикантом матеріалів, систематизованих за результатами виконання завдань практики;

2) характеристика результатів практичної діяльності студента, представлена керівниками закладів освіти та оцінка, запропонована ними як рекомендаційна;

3) оцінка за представлення та аргументацію результатів практики під час підсумкової конференції.

Оцінка виставляється за такою формулою:

$$Q=0,50Q_1+0,30Q_2+0,20Q_3, \text{ де}$$

Q – загальна оцінка за ЗМ I;

Q1 – оцінка методиста за ефективність практики, якість документального оформлення та представлення на підсумковій конференції її результатів;

Q2 – оцінка керівників (адміністрації) закладу освіти;

Q3 – оцінка за представлення та аргументацію результатів практики під час підсумкової конференції.

Оцінювання результативності за ЗМ II відбувається через узгодження наступних оцінних суджень та характеристик:

- оцінка методистом змісту та оформлення представлених студентом-практикантом матеріалів, систематизованих за результатами виконання завдань передбачених змістовим модулем II.

Критерії оцінювання

100-90 балів

Завдання практики виконано в повному обсязі. Студент вміє застосовувати і творчо використовувати теоретичні знання, пов'язані з особливостями управлінської діяльності, проявляв ініціативність та творчість при виконанні завдань. Звіт подано у встановлений термін, який містить всі структурні елементи. Щоденник оформлено охайно, відповідно до поданих у програмі та методичних рекомендаціях вимог. Зміст записів та аналіз проведеної роботи відповідають завданням практики. Студент активний під час захисту практики, демонструє знання з галузі освітнього менеджменту.

89-82 бали

Завдання практики виконано в повному обсязі. Студент проявляв ініціативність та творчість при виконанні завдань. Однак в звітній документації відсутні окремі власні міркування з приводу організації освітнього процесу та управління ним, або відсутні узагальнені результати окремих видів робіт. Виявлено вміння студента застосовувати теоретичні знання, пов'язані з особливостями управлінської діяльності. Звіт подано у встановлений термін, який містить всі структурні елементи. У щоденнику студента-практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики. Записи та аналіз проведеної роботи відповідають завданням практики, однак є незначні відхилення від вимог до їх оформлення. Студент активний під час захисту практики, демонструє знання з галузі освітнього менеджменту.

81-75 балів

Завдання практики виконано з незначними помилками, записи достатньою мірою розкривають зміст програмних завдань. Студент проявляв ініціативність, організованість при виконанні завдань. Студент дав відповіді на поставлені питання, однак не проявив творчого підходу до виконання завдань. Звітна документація оформлена згідно вимог. У щоденнику студента-практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, однак є порушення щодо оформлення звітної документації. Студент

бере участь в обговоренні результатів практики під час захисту практики, демонструє знання з галузі освітнього менеджменту.

74-67 балів

Завдання практики виконано. Студент співпрацював з керівниками практики, брав участь в заходах, проявляв ініціативність, організованість при виконанні завдань. Зібраний матеріал відповідає переліку, визначеному програмою; однак у оформленні звітної документації не витримані всі вимоги, записи поверхові та стислі, трапляються помилки щодо вживання професійної термінології, відсутні узагальнення, висновки. Студент бере участь в обговоренні результатів практики під час захисту практики, демонструє поверхові знання в галузі освітнього менеджменту.

66-60 балів

Всі завдання практики виконано поверхово, допущені неточності, помилки. У звітній документації є всі матеріали, але у їхньому оформленні наявні порушення вимог, трапляються помилки щодо вживання професійної термінології. Студент відповідає на запитання під час захисту практики, демонструє поверхові знання в галузі освітнього менеджменту.

59-40 балів (не зараховано з можливістю доопрацювання звітних матеріалів і приведення їх у відповідність до вимог програми)

Студент-практикант має пропуски у проходженні практики, про що свідчить відсутність записів у щоденнику. Наявні записи не відповідають визначеним у програмі завданням. Зібрані матеріали подані переважно у вигляді ксерокопій.

39 і менше балів (не зараховано з можливістю повторного проходження практики за індивідуальною програмою)

Студент-практикант з певних причин не пройшов практику, не оформив звітну документацію. Йому надається можливість повторного проходження практики за дозволом деканату.

Виробнича практика оцінюється у формі диференційованого заліку.

За підсумками виробничої практики випускова кафедра проводить конференцію з обговорення її результатів, з'ясування особистих успіхів студентів та проблем, які її супроводжували.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Василенко В.О. Теорія та практика розробки управлінських рішень: Навчальний посібник. Київ : ЦУЛ, 2002. 420 с.
2. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація. Київ: Академія, 2006. 255 с.
3. Грицай Ю.О. Теорія та практика управління сучасною школою: Навч. посібник. Миколаїв: МДПУ, 2002. 256 с.
4. Даниленко Л.І. Модернізація змісту, методів управлінської діяльності директора загальноосвітньої школи. Київ: Логос, 2002. 140 с.
5. Довгань Л. Є. Праця керівника або практичний менеджмент : навч. посіб. Київ : «Екс об», 2002. 384 с.

6. Дутко О.М., Лебідь І.Ю. Д 79 Методика наукових досліджень : Навчально-методичний посібник [видання друге, доповнене та перероблене] / автори–упорядники О.М. Дутко, І.Ю. Лебідь. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О.В, 2023. 160 с.
7. Єльнікова Г.В. Наукові основи розвитку управління загальною середньою освітою в регіоні : монографія. Київ: ДАККО, 1999. 303 с.
8. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014);
9. Касьянова О.М. Моніторинг управління навчальним закладом. Харків: Основа, 2004. 96 с.
10. Лунячек В. Е. Педагогічний менеджмент : навчальний посібник. 2-е вид., випр. Харків : Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2015. 512 с.
11. Мармаза О.І. Менеджмент освітньої організації. Харків: ТОВ «Щедра садиба», 2017. 126 с.
12. Менеджмент. Навчальний посібник для здобувачів вищої освіти / Страпчук С. І., Миколенко О. П, Попова І. А., Пустова В. В. Львів, Видавництво «Новий Світ – 2000», 2020. 356 с.
13. Соколова І. Моніторинг в освіті: сучасний контекст і технологія проведення . *Освітній менеджмент: теорія і практика : зб. наук. праць / за заг. ред. І.В.Соколової, Л.В.Задорожної-Княгницької. Маріуполь: МДУ, 2016. 185 с. С.72- 83.*
14. Управління закладом освіти: Підручник для здобувачів другого рівня вищої освіти педагогічних університетів . С.Г. Немченко, В.В. Крижко, О.С. Боднар, В.В. Радул, О.М. Старокожко, Ю.І. Кондратенко. 2-е вид. перероб. і допов. Бердянськ: БДПУ, 2022. 506 с.
15. Хриков Є. М. Управління навчальним закладом : навч. посіб. Київ : Знання, 2006. 365 с.
16. Франчук Т.Й., Дутко О.М. Наскрізна програма виробничої практики, її змістово-технологічне забезпечення (компетентнісний підхід). Навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня «Рута», 2017. 126 с.